

Η ηρωική αντίσταση του Μεσολογγίου στην πολιορκία των Τουρκοαιγυπτίων ήταν για τους λαούς της Ευρώπης και της Αμερικής γεγονός θαυμαστό. Η παρατεινόμενη άμυνα σκόρπιζε παντού ενθουσιασμό. Οι λαοί πίεζαν τις κυβερνήσεις να βοηθήσουν τους μαχόμενους Έλληνες. Στις 4 Απριλίου του 1826, ο νέος τσάρος Νικόλαος Α΄ (1796 - 1855) υπέγραψε με την Αγγλία το πρωτόκολλο της Πετρούπολης. Είναι το πρώτο κείμενο, που αναφέρει τη λέξη Ελλάδα στη διεθνή διπλωματία. Τη θεωρούσε αυτοδιοικούμενη χώρα, κάτω από την επικυριαρχία του σουλτάνου.

Μετά την ηρωική έξοδο και τις σφαγές που ακολούθησαν στις 10 Απριλίου του 1826, οι πιέσεις προς τις κυβερνήσεις έγιναν πιο έντονες. Υπογραφές με παγκόσμιο κύρος, όπως του Βίκτορα Ουγκώ (1802 - 1885), του Φραγκίσκου Ρενέ υποκόμη ντε Σατομπριάν (1768 - 1848) και του Πέτρου ντε Μπερανζέρ (Βερανζέρου, 1780 - 1857), έμπαιναν στις εκκλήσεις για βοήθεια στους Έλληνες. Ζητούσαν να απομονωθεί η Αυστρία του Μέτερνιχ και να αναγνωριστεί η Ελλάδα ντε φάκτο. Η άμυνα της ακρόπολης της Αθήνας έδωσε νέα ώθηση στο φιλελληνικό κίνημα. Η σημερινή πρωτεύουσα, τότε ακόμη ήταν ένα άσημο χωριουδάκι αλλά για τους ελληνολάτρες διανοούμενους, περισσότερη αξία είχε το ένδοξο παρελθόν της.

Από τη στιγμή που έπεσε το Μεσολόγγι, ο Κιουταχής κι ο Ιμπραήμ βάλθηκαν να καταστείλουν την ελληνική επανάσταση. Ο Ιμπραήμ ανέλαβε την Πελοπόννησο κι ο Κιουταχής τη Στερεά Ελλάδα. Με 10.000 άνδρες και 26 κανόνια, ο Κιουταχής διέσχισε τη Ρούμελη, έφτασε στις 3 Ιουλίου του 1826 στην Αθήνα και στρατοπέδευσε στα Πατήσια, αρχίζοντας την πολιορκία. Από την Εύβοια, ήρθε ο Ομέρ πασάς που κατέλαβε το λόφο του Φιλοπάππου (11 Ιουλίου) αλλά εκδιώχτηκε με αντεπίθεση του Γκούρα. Όλο τον Ιούλιο, οι Τούρκοι βομβάρδιζαν την πόλη και, στις 3 Αυγούστου, πήραν με έφοδο τα τείχη της.

Οι Έλληνες οχυρώθηκαν στην Ακρόπολη. Δυο μέρες αργότερα, έφτασαν ενισχύσεις με επικεφαλής τον Καραϊσκάκη και τον Φαβιέρο, που στρατοπέδευσε στο Χαϊδάρι. Σε οκτάωρη μάχη (6 Αυγούστου), οι Έλληνες νίκησαν τους Τούρκους που προσπάθησαν (8 Αυγούστου) να πάρουν την Ακρόπολη με γενική επίθεση. Αποκρούστηκαν. Ο Γκούρας σκοτώθηκε (30 Σεπτεμβρίου) αλλά οι Έλληνες κρατούσαν. Στις 29 προς 30 Νοεμβρίου, ενισχύθηκαν και από τον Φαβιέρο, που ανέβηκε στην Ακρόπολη παρά τα καταγιστικά τουρκικά πυρά.

Κι ενώ ο Κιουταχής βρισκόταν καθηλωμένος στην Αθήνα, ο Καραϊσκάκης διέτρεχε τη Στερεά νικώντας παντού κι αναζωπυρώνοντας την επανάσταση. Την άνοιξη του 1827,

στρατός από 10.000 Έλληνες έφτασε στην Αθήνα για να υποστηρίξει την άμυνα. Έφτασαν με τον Καραϊσκάκη, ενώ αρχηγός του στρατού διορίστηκε ο Άγγλος Τσορτζής που προχωρούσε από σφάλμα σε σφάλμα. Για ν' αποτρέψει ένα από αυτά, ο Καραϊσκάκης βγήκε στο Νέο Φάληρο, στις 22 Απριλίου του 1827. Μια σφαίρα τον τραυμάτισε θανάσιμα. Πέθανε την άλλη μέρα. Τη μεθεπομένη, 24 του μήνα, οι Έλληνες δέχτηκαν επίθεση και υπέστησαν βαριά ήττα στη θέση Ανάλατος (στη Συγγρού, κοντά στο Φάληρο). Το παιχνίδι είχε χαθεί. Στις 25 Μαΐου του 1827, η Ακρόπολη της Αθήνας παραδόθηκε στους Τούρκους. Σχεδόν την ίδια μέρα, η Γαλλία προσχώρησε στο πρωτόκολλο της Πετρούπολης.

Η πανευρωπαϊκή λαϊκή πίεση απέφερε καρπούς στις 6 Ιουλίου του 1827. Την ημέρα αυτή, υπογράφηκε η συνθήκη του Λονδίνου ανάμεσα στην Αγγλία, τη Γαλλία και τη Ρωσία. Αναγνώριζε αυτόνομη Ελλάδα από τη γραμμή Αμβρακικού - Παγασητικού και νότια, κάτω από την επικυριαρχία του σουλτάνου. Το κυριότερο όμως ήταν πως η συνθήκη περιελάμβανε μυστικά άρθρα, που προέβλεπαν την αποστολή τριεθνούς στόλου στην Πελοπόννησο, με εντολή την επιβολή των αποφάσεων. Εκτελεστές της συνθήκης ορίστηκαν οι ναύαρχοι Ερρίκος Δανιήλ Γκοτιέ κόμης Ντεριγνί (1782 - 1835) για τη Γαλλία, Εδουάρδος Κόντριγκτον (1770 - 1851) για την Αγγλία και Λογγίνος Χέιντεν (1772 - 1840) για τη Ρωσία.

Μη γνωρίζοντας τα μυστικά άρθρα, η Τουρκία απέρριψε τους όρους της συνθήκης. Οι στόλοι των τριών δυνάμεων απέπλευσαν με προορισμό την Ελλάδα. Οι τρεις ναύαρχοι έφτασαν με τον στόλο τους στ' ανοιχτά της Δυτικής Πελοποννήσου. Η Τουρκία έστειλε ενισχύσεις στον Ιμπραήμ που οδήγησε τον στόλο του στο Ναβαρίνο (τη σημερινή Πύλο). Ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος διέθετε 89 πλοία με 2458 κανόνια και 16.000 άνδρες. Ο τριεθνής, μόλις 27 πλοία με 1276 κανόνια.

Στις 8 Οκτωβρίου του 1827, ο τριεθνής στόλος μπήκε στο λιμάνι του Ναβαρίνου. Σκοπός των τριών ναυάρχων ήταν να πείσουν τον Ιμπραήμ να σταματήσει τη λεηλασία της Μεσσηνίας. Ο Κόντριγκτον έστειλε με μια βάρκα μερικούς αξιωματικούς να προτείνουν τρόπο συνάντησης με τον Ιμπραήμ. Όμως, κάποιος Τούρκος πυροβόλησε και σκότωσε τον Έλληνα πλοηγό. Από τη βάρκα κι από τη γαλλική ναυαρχίδα απάντησαν με πυροβολισμούς. Ένα αιγυπτιακό πλοίο ανταπάντησε με κανονιοβολισμούς.

Αναπάντεχα, η ναυμαχία είχε αρχίσει. Κράτησε, ώσπου έδυσε ο ήλιος. Το αποτέλεσμα ήταν τραγικό για τον Ιμπραήμ: Είχε χάσει εξήντα πλοία και 6.000 άνδρες. Από τον τριεθνή στόλο, είχαν σκοτωθεί 172 άνδρες. Όμως, όλα τα πλοία του ήταν εκεί, έτοιμα να ξαναρχίσουν ναυμαχία, αν χρειαζόταν. Κι αυτή τη φορά, η αντιστοιχία ήταν 27 πολεμικά του τριεθνούς στόλου έναντι 29 του τουρκοαιγυπτιακού.

Δεν χρειάστηκε. Ο Ιμπραήμ προτίμησε να εκκενώσει την Πελοπόννησο. Όταν ο Καποδίστριας θα έφτανε στην Ελλάδα, ο Μοριάς θα ήταν ελεύθερος.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας είχε εκλεγεί κυβερνήτης της Ελλάδας από τις 2 Απριλίου του 1827, αλλά ακόμα δεν είχε φτάσει στην Ελλάδα. Αφότου έπεσε η ακρόπολη της Αθήνας, ο Γάλλος φιλέλληνας υπερασπιστής της στρατηγός Κάρολος Φαβιέρος (1782 - 1850) δεν μπορούσε να καταπιεί την ήττα. Σκεφτόταν ένα χτύπημα που να πονούσε τους Τούρκους. Η ναυμαχία στο Ναβαρίνο του έδωσε την ευκαιρία: Θα χτυπούσε τη Χίο. Αυτή τη φορά, δεν υπήρχε τουρκικός στόλος να κάψει το νησί, όπως είχε γίνει πριν από πέντε χρόνια (1822). Από τις 12 Οκτωβρίου, άρχισε τις ετοιμασίες.

Στις 17 του μήνα, ο ελληνικός στόλος έπιασε στο νησί. Ο Φαβιέρος έβγαλε στη στεριά 2.000 άνδρες. Την επομένη, 18 Οκτωβρίου του 1827, έβγαλε και τα κανόνια. Ο Τούρκος διοικητής του νησιού έβγαλε χίλιους άνδρες να σταματήσουν την απόβαση. Οι Έλληνες τους πετσόκοψαν και τους ανάγκασαν να γυρίσουν στο κάστρο, όπου υπήρχαν άλλοι χίλιοι Τούρκοι κι Αλβανοί. Το ίδιο βράδυ, οι Έλληνες έστησαν καρτέρι κι αφάνισαν ένα τουρκικό στρατιωτικό τμήμα, που βάδιζε προς το κάστρο. Βρήκαν να κουβαλά σάκους με χρήματα από τις εισπράξεις των φόρων που πλήρωναν τα Μαστιχοχώρια. Ως τα μεσάνυχτα, ολόκληρο το νησί είχε ελευθερωθεί με εξαίρεση το κάστρο που κρατούσε ακόμα. Ο Φαβιέρος το πολιορκήσε.

Τις επόμενες μέρες, εκπρόσωποι των μεγάλων δυνάμεων επισκέφτηκαν τον Φαβιέρο και του ζήτησαν ν' αποσύρει τις δυνάμεις του. Το νησί δεν ήταν στον λογαριασμό να γίνει ελληνικό. Ο Φαβιέρος αρνήθηκε. Έσφιξε τον κλοιό και παράλληλα έκανε επιδρομές στ' απέναντι παράλια της Μικράς Ασίας. Το 1828, τον βρήκε να πολιορκεί ακόμα το κάστρο.

Στις 6 Ιανουαρίου του 1828, ο Καποδίστριας έφτασε στην Ελλάδα κι ανέλαβε κυβερνήτης. Γρήγορα, συνειδητοποίησε πως η Χίος δεν μπορούσε να συμπεριληφθεί στην ελληνική επικράτεια. Ανακάλεσε τις δυνάμεις του, ενώ οι Τούρκοι έστελναν ενισχύσεις. Ο Φαβιέρος θύμωσε κι έφυγε από την Ελλάδα. Δυο χρόνια αργότερα, συμμετείχε στην Ιουλιανή επανάσταση, στην πατρίδα του Γαλλία.

(τελευταία επεξεργασία, 28.4.2009)